

Voorheen is hier nooit geklaagd over lawaai

Er is reeds eerder over geschreven; in het kader van de Arboret is de werkgever verplicht zijn medewerkers voorlichting en onderricht te geven op het terrein van de arbeidsomstandigheden.

Prima, zo moet de directie van de slangklemmen-fabriek ABA-Nederland in Ter Apel gedacht hebben, daar gaan wij ook iets aan doen. En de daad bij het woord voegend trok het voltallige personeel (ruim 55 vrouwen en mannen) richting Veiligheidsinstituut.

'Na het bezoek aan bijvoorbeeld de "Lawaai-unit" zijn we hier eens gaan meten. Pieken van 103 dB(A)! We schrokken ons rot'. Een reportage over hoe de opgedane kennis in praktijk is en wordt gebracht.

Dat niet alleen een stijgend ziekte-verzuim of een toename van het aantal bedrijfsongevallen aanleiding geeft tot het volgen van een cursus op het gebied van veiligheid, blijkt wel uit de motivatie van de bedrijfsleiding van ABA-Nederland. ABA ging automatiseren, vandaar de scholing op Arboretterrein.

'In verband met de herscholing van het personeel kwamen we bij het arbeidsbureau in Stadskanaal terecht', licht de heer W. Wisman, hoofd productie van ABA, toe. 'Daar zei men dat er een bepaalde subsidie beschikbaar is voor herscholing, waaronder ook veiligheidsonderwijs valt. De heer Kappen van het arbeidsbureau in Stadskanaal maakte ons attent op de cursussen van wat tot voor kort het Veiligheidsinstituut heette (nu: Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden, red.) en is uiteindelijk zelf ook meegegaan naar het Praktijkcentrum'.

'In het scholingsprogramma van ABA was ook de wens opgenomen om aandacht te besteden aan veiligheid', vertelde de heer Kappen desgevraagd. 'Van een collega hoorde ik hoe LTS-en bij het Veiligheidsinstituut een aardig programma werd aangeboden, daarom opperde ik die mogelijkheid. Het arbeidsbureau kon via de zogenaamde SOB-regeling een belangrijke bijdrage in de kosten subsidiëren (maximaal f 160 per werknemer voor een hele dag). Daarvan kon ►

'Geprobeerd met handschoenen te werken. Veel te lastig'. Foto: Dré de Man

ABA-bolagen Nederland BV, Ter Apel

In 1896 werd in Zweden het bedrijf Allmänna Brandredskapsaffären AB opgericht. Hoofddactiviteit van deze firma was de productie van brandbestrijdingsmateriaal. Tijdens WO II verzocht de Zweedse regering het bedrijf slangklemmen te gaan produceren. Ten gevolge van de Zweedse neutraliteit kon Engeland deze slangklemmen, gezien hun 'strategische' betekenis, niet langer exporteren. De Zweedse klemmen bleken dermate goed te zijn, dat na de oorlog is besloten de productie voort te zetten. Het fabriceren van slangklemmen werd uiteindelijk hoofddactiviteit. De export nam grote vormen aan, ook in de richting van Nederland. De Nederlandse importrice van de klemmen werd in 1960 door het Zweedse bedrijf verzocht ABA-bolagen Nederland BV op te richten. En zo werd na twee jaar naast de verkoopactiviteiten ook een productie-unit gestart. Inmiddels produceert het bedrijf in Ter Apel jaarlijks dertig miljoen slangklemmen. Daarmee zit ABA-Nederland al op zo'n zeventig procent van de productie van het Zweedse moederbedrijf. In de fabriek in Ter Apel werken inmiddels ruim 55 mensen (40 produktiemedewerkers, voornamelijk vrouwen) in een twee ploegen systeem. In Landsmeer en Osnabrück heeft het bedrijf twee verkoopkantoren die gezamenlijk de gehele EEG bestrijken.

'Dat tillen, daar let ik nu goed op'

'Ik hang, ik hang al twintig jaar lang. Een man van het Praktijkcentrum zei dat ik dat niet lang meer volhou. Hoogstens vijf jaar. Dat is allemaal flauwekul! Ik vind dat ik heel gemakkelijk zit. Ik hoef geen nieuwe stoel. Geef mij maar die houten stoel, kan ik de rugleuning stellen en op het puntje zitten. Die nieuwe stoel had helemaal geen puntje'.

Het moet gezegd worden, mevr. M. van der Veen, produktiemedewerkster bij ABA-bolagen, heeft inderdaad een vreemde zithouding. Zelf heeft ze er totaal geen last van, over rugpijn, of pijn in de nek en het hoofd zal ze niet klagen. Mevr. van der Veen doet haar werk met veel plezier ('Ja, eerlijk') en denkt er niet over om weg te gaan. Ze heeft het uitstekend naar haar zin bij ABA.

Volgens haar collega's werkt ze aan de 'zwaarste' machine. Reden waarom haar werkhouding misschien zo afwijkt van die van de andere produktiemedewerksters. Bij haar werkzaamheden moet ze veel kracht zetten. Daar komt nog bij dat de motor van haar machine erg veel warmte afgeeft. De warmte is dan ook haar enige probleem.

Lachend: 'Ik heb wel eens zo'n ventilator voor me gezet. Echt geklaagd heb ik nog niet. Tegen Wisman heb ik wel eens gezegd dat het hier warm is, verder niets. Ik ben ook niet naar de directie gestapt, zo ver denk ik niet.

Vanochtend was het ook weer zo vreselijk benauwd in de fabriek. Dan ga ik gewoon even naar de kantine om een bakje koffie te drinken. Daar kom ik weer tot mezelf. En ik denk dan altijd zo, het wordt wel weer twaalf uur'. Tijdens het werken heeft mevr. Van der Veen niet echt last van het lawaai. Dat neemt niet weg dat ze er geen na-deel van ondervindt. 'Het is soms net of je lawaai-dof wordt. Er is thuis wel eens tegen mij gezegd dat ik niet zo hard moet roepen, maar dat heb ik zelf niet in de gaten'.

Collega mevr. A. Germs zegt nog geen last te hebben van gehoorschade.

Maar, zo geeft ze toe, als de machines in de fabriek stilvallen is het wel een oase van rust. Gehoorbeschermingsmiddelen zien beide produktiemedewerkers helemaal niet zitten. 'Verschrikkelijk', zo roepen ze uit. 'Ik vind het prettiger in het lawaai te zitten dan met die koptelefoontjes op', zegt mevr. Van der Veen. 'Dat lawaai hoort gewoon bij het werk'.

De twee dames zeggen de machine waaraan zij werken niet gevaarlijk te vinden. Mevr. Van der Veen is wel eens met haar vingers klem komen te zitten, maar, zo zegt ze, dat ligt niet aan de machine maar aan de klem. 'Het huisje dat aan de klem bevestigd moet worden komt wel eens vast te zitten, dat kan ik niet zien. Ja, en dan zitten m'n vingers wel eens klem'.

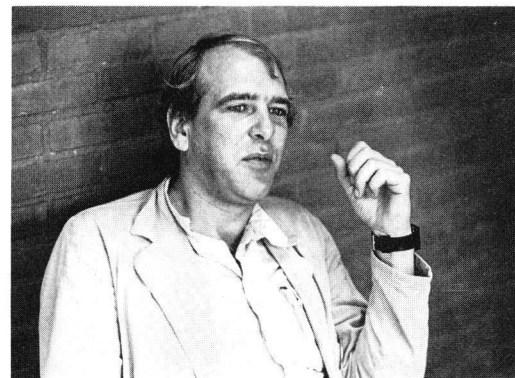
Mevr. Germs: 'We hebben wel eens geprobeerd met rubber handschoenen te werken. Maar dat was veel te lastig, dat wilde gewoon niet'.

Doordat de ABA-medewerksters tijdens het werk continu met metaal in de hand zitten, zeggen ze wel 'last' te hebben van eelt. Sommige vrouwen hebben hele grijze handpalmen. Een van de medewerksters heeft last van eczeem als ze met roestvrij staal werkt. 'Van roestvrij staal krijg ik regelmatig hoofdpijn', zegt mevr. Van der Veen. 'Maar aan die hoofdpijn raak je gewend. Dat zakt wel weer. Met zulke klachten ga ik niet naar de bedrijfsarts. Als het echt erg wordt, dan zal ik dat wel doen'.

Het bezoek aan het Praktijkcentrum vonden de twee dames heel interessant. Toegegeven, er waren een paar onderwerpen waarvoor ze echt niet warm liepen. Wat indruk maakte was 'het hoge en het lage van tafels' en het tillen. 'Dat tillen, daar let ik nu goed op. Vroeger tilde ik met een gebogen rug, nu zak ik door m'n knieën', legt mevr. Van der Veen uit. 'Het is jammer dat die mensen van het Praktijkcentrum niet eerst bij ons langs zijn geweest', vindt mevr. Germs. 'Dan hadden ze kunnen zien wat wij hier doen'. Volgens beide medewerksters vond bijna iedereen de rondleiding door het praktijkcentrum wel interessant, 'maar er zijn natuurlijk altijd mensen die het allemaal flauwekul vinden. Er zijn hier een paar mensen die het allemaal worst zal wezen'.

ABA profiteren. Helaas is inmiddels een nieuwe regeling van kracht, die iets minder royaal is uitgevallen. Dat is de Kaderregeling Scholing (KRS) die maximaal 25% van de opleidingskosten (zoals cursusgeld, reis- en verblijfkosten) subsidieert. In deze regeling wordt geen tegemoetkoming in de loonkosten gegeven. Toch blijft het ook nu nog best interessant voor bedrijven om van deze landelijke regeling gebruik te maken', besluit Kappen.

Niet alleen het arbeidsbureau, ook de directeur van ABA, ir. E.D. van den Burg, wist van het bestaan van het

H. E. Boers, arbeidshygiënist: 'Kijken wat voor het bedrijf van belang is'.
Foto: Dré de Man

Veiligheidsinstituut. Zijn 'chemisch verleden' heeft hem reeds eerder met het VI in aanraking doen komen. Volgens Wisman hecht Van den Burg veel waarde aan veiligheid. 'Als hij ook maar iets ziet dat niet goed is, dan haakt hij daar onmiddellijk op in'.

Na de diverse mogelijkheden die het Praktijkcentrum biedt intern te hebben besproken, is de bedrijfsleiding van ABA het personeel in groepen gaan verdelen.

Wisman: 'Dat hebben we met opzet zelf gedaan. Want iemand van het kantoor of het magazijn wil heel andere dingen zien dan iemand die achter een draaibank staat. Het personeel werd in vier groepen verdeeld, waardoor de medewerkers qua interessepatroon dicht bij elkaar zaten'. Op de vraag of het personeel goed was voorbereid op het bezoek aan het Praktijkcentrum, antwoordt het hoofd van de productie dat er een gezamenlijk gesprek vooraf is geweest. Op de mededeling dat men een dagje Amsterdam 'ging doen' werd enthousiast gereageerd. 'In eerste instantie zag men het bezoek aan het VI natuurlijk als een uitje, maar hoe meer we er over doorpraatten hoe geïnteresseerder iedereen werd', aldus Wisman. ►

Belang

Het bezoek aan het Praktijkcentrum werd deels een succes. Deels, omdat niet alle informatie die men daar verstrekte aansloot bij het werk in de slangklemmenfabriek.

Wisman: 'Wat je achteraf hoort is dat bijvoorbeeld de mensen van het magazijn geweldig veel belangstelling hadden voor het onderwerp tillen, terwijl het kantoorpersoneel weer veel meer aandacht had voor de hoogte van de tafel waaraan zij werken'.

'Er waren een aantal onderdelen die eigenlijk weinig te maken hebben met

vond wel dat hier altijd veel lawaai was, maar dacht er niet aan dat het de 80 dB(A) zou overschrijden'. Metingen verricht door een arbeidshygiënist wezen echter uit dat de grens van 80 dB(A) wel degelijk werd overschreden. 'Pieken van 103 dB(A)! We schrokken ons rot. Dat is schrikbarend'. In de produktiehal van ABA hangen wel gehoorbeschermingsmiddelen, 'maar je kan niemand verplichten die te dragen', aldus Van den Burg. 'Ongeacht of er nu een wet is die het dragen verplicht stelt'.

De heer H.E. Boers, arbeidshygiënist in dienst van de BGD Oost-Groningen

Die verwachting zal waarschijnlijk ook wel uitkomen. Bij het betreden van de produktieruimte loopt men tegen een muur van geluid op. In de hal staan diverse machines te stampen en te schudden. Aan alle kanten komt het geluid van lopende banden, rinkelende slangklemmen en geraas van motoren. In een andere ruimte neemt een radio het op tegen vier machines. Daar middenin twintig tot dertig vrouwen en mannen die in ploegendienst per jaar dertig miljoen slangklemmen de deur uitwerken.

W. Wisman: 'Er is hier voor het bezoek aan het Praktijkcentrum nooit over lawaai geklaagd'. Foto: Dré de Man

Pieken van 103 dB(A). Foto: Dré de Man

wat wij hier doen', legt directeur Van den Burg uit. 'Het verhaal over zuurstof, brandbare stof en ontstekings-temperatuur bijvoorbeeld, daar was geen belangstelling voor. Ik had eigenlijk de hoop gehad dat wij dit van te voren hadden kunnen omzeilen. Als we nog een keer zouden gaan, dan zouden we eerst gaan praten, kijken wat er voor het bedrijf van belang is'.

Pieken

Eén onderwerp dat werd behandeld bleek voor iedereen zeer zeker van belang, namelijk het lawaai.

'We zitten hier inderdaad met een geluidsprobleem', verklaart Wisman.

'Er is hier voor het bezoek aan het VI nooit over lawaai geklaagd. Wel over andere dingen, maar niet over lawaai. Men schijnt eraan te wennen. Ik

en momenteel onderzoek verrichtend bij ABA: 'We proberen nu met een speciaal programma de mensen te motiveren gehoorbeschermingsmiddelen te dragen. Zolang er nog niets aan het geluid van de machines gedaan kan worden, moeten de mensen zichzelf beschermen. De medewerkers krijgen binnenkort persoonlijke voorlichting naar aanleiding van een audiogram dat we van iedereen gaan maken. Daarna organiseren we opnieuw een bijeenkomst waarin de resultaten van de hele geaudiometreerde groep worden besproken. We laten dan zien wat de eventuele verliezen aan het gehoor zijn, hoe dat kan worden tegengegaan en we vertellen hoe het gehoor werkt. Of er mensen zijn die inmiddels al gehoorschade hebben opgelopen? Ik verwacht het wel'.

Een gesprek voeren in deze ruimte is onmogelijk, tenzij de machines even worden stilgezet.

Overal liggen gehoorbeschermers en koptelefoontjes. Die laatste zijn aangeschaft om er voor te zorgen dat de radio in een van de twee produktiehallen niet meer aangaat. Radio 3 stond voorheen zo hard te schetteren, dat de muziek tot in de kantoren doordrong. Wisman: 'Die koptelefoontjes bleken jammer genoeg niet zo'n succes. Bij de eerste partij lieten alle oordopjes los. Alles terug naar de fabrikant. Kregen we een tweede partij. Die braken allemaal. En nu zet bijna niemand die dingen meer op'. Als een aantal medewerksters wordt gevraagd waarom ze geen gehoorbescherming dragen, kijken ze vreemd op. Zoiets doe je toch niet, dat is alleen maar lastig en warm? ►

Funest

Warm moet het zeker zijn, aangezien de temperatuur in de kleine fabriekshal om en nabij de vijfentwintig graden schommelt. Zo warm is het er niet altijd. Normaal gesproken geven alleen de motoren van de machines veel warmte af, maar nu schijnt ook nog de zon binnen via de dakkapellen.

'Het probleem dat dan ontstaat is dat men de ramen en deuren tegen elkaar gaat openzetten', zegt Wisman. 'Het tocht hier dan enorm en dat is nu juist zo funest'.

Boers is nu dan ook bezig met kli-

ten krukken vervangen door ergonomisch meer-verantwoorde stoelen. Alle personeelsleden zagen in die stoel een duidelijke verbetering, op een medewerkster na. Zij werkt al meer dan twintig jaar bij ABA en is verknocht aan haar houten stoel.

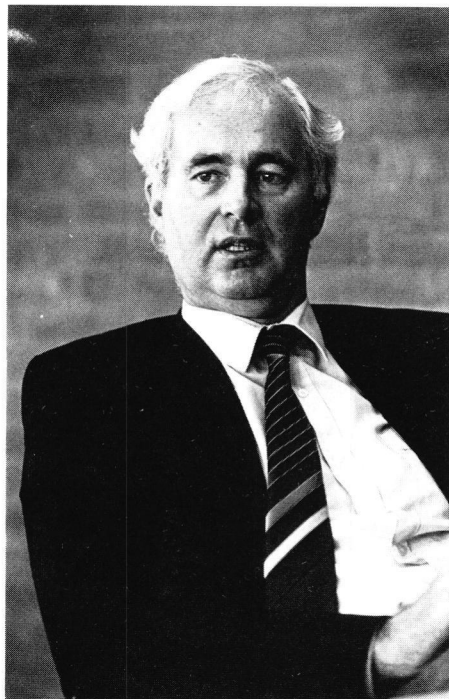
Boers schenkt de laatste maanden veel aandacht aan de arbeidsomstandigheden bij ABA.

'Door allerlei oorzaken is het werkplekonderzoek hier een beetje in het slop geraakt. De vorige bedrijfsleiding en de BGD liepen een beetje langs elkaar heen. In 1984 zijn we wel

machines wel economisch haalbaar is. Het enige dat we nu wel kunnen proberen is bepaalde machines omkappen'.

Over de rol van de Arbeidsinspectie rondom het verbeteren van de arbeidsomstandigheden is men bij ABA niet echt tevreden.

Wisman: 'Voor het bezoek aan het Praktijkcentrum had ik een afspraak met de AI hier in Groningen. Tijdens een gesprek is besloten dat na ons bezoek aan Amsterdam de Arbeidsinspectie langs zou komen om het veiligheidsprogramma aan te vullen. De inspectie heeft inmiddels twee keer

Directeur E. D. van den Burg: 'Samen met personeel arbeidsomstandigheden verbeteren'. Foto: Dré de Man

'Ik hang al twintig jaar'. Foto: Dré de Man

maatmetingen. Midden in de hal staat zijn meetapparatuur opgesteld. Het personeel is inmiddels wel gewend aan zijn uitmonsteringen. Als de arbeidshygiënist met nieuwe apparatuur komt aanzetten wordt er alleen gevraagd waarvoor het is.

Naast geluid- en klimaatmetingen wil Boers ook aandacht schenken aan de verlichting op de werkplek en tevens de werkhouding van de produktiemedewerkers bestuderen. 'Ik wil op de video vastleggen hoe de mensen achter hun machine zitten. Gewoon kijken welke handelingen mensen verrichten en wanneer ze 'rare' bewegingen gaan maken'.

Om er voor te zorgen dat de medewerkers geen last krijgen van rug, schouders en nek heeft de directie van ABA een aantal jaren geleden al ergonomisch niet-verantwoorde hou-

de begonnen met een onderzoek naar de werkhouding omdat daarover nogal wat klachten waren. Later zijn de bedrijfsarts en Wisman met het voorstel gekomen dat ABA meer aandacht nodig heeft, zeker op het terrein van de arbeidshygiëne. Boers zegt bij zijn onderzoeken alle medewerking van de directie en de produktiemedewerkers te krijgen. 'Er is tegen mij gezegd dat ik alle zaken waar ik tegenaan loop op moet tekenen en daarna proberen we met z'n allen iets aan de arbeidsomstandigheden te doen'. Naar zeggen van Wisman en Van den Burg is het niet eenvoudig alle zaken direct aan te pakken. 'Neem bijvoorbeeld de machines', legt Van den Burg uit. 'Die zijn speciaal ontworpen voor ons bedrijf. Die zie je nergens anders. Je moet je daarom afvragen of de aanschaf van nieuwe

verstek laten gaan. Er is nog steeds niemand geweest'.

Boers vult aan: 'Daarom is het nu ook heel zinvol dat ABA met de BGD verder gaat. Samen met het personeel gaan we nu de arbeidsomstandigheden inventariseren. De medewerkers hebben namelijk zelf de beste ideeën over hoe het anders moet. Zij zijn deskundig op de werkvloer. Waarom zouden we dan niet goed naar hen luisteren?'

Monique van Blijswijk, Godfried Korstjens